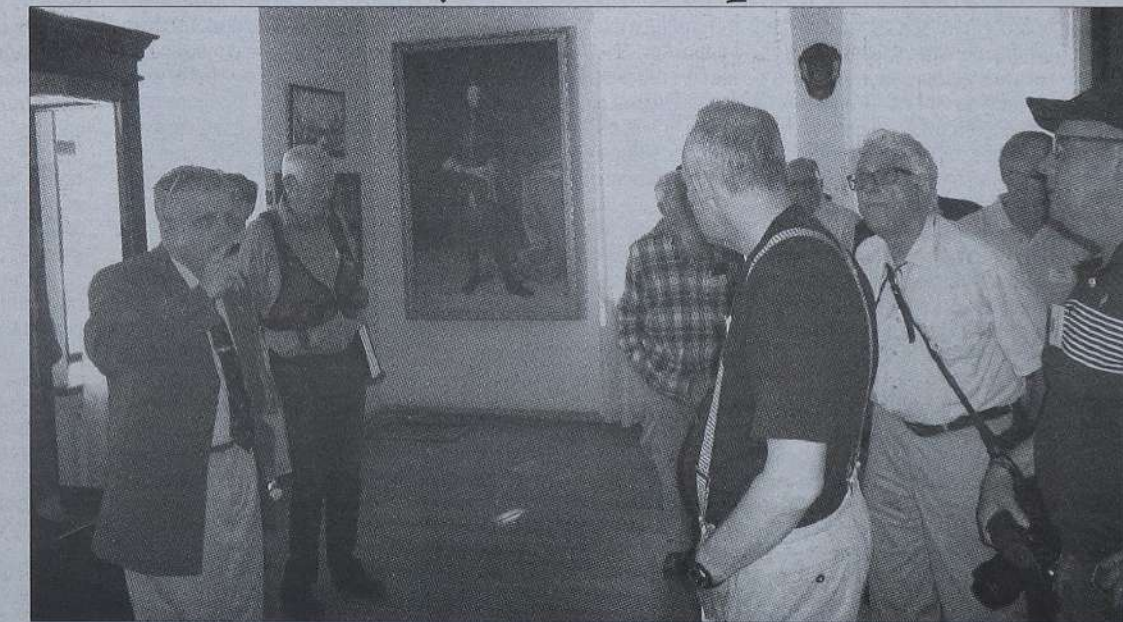

Шведська складова в музеї історії Полтавської битви

Багаторічна історія України та Швеції наповнена і перемогами, і поразками. Полтавська битва — переломна сторінка в історії наших країн. Незважаючи на результат баталії, шведи толерантно ставляться до власної історії, відвідують пам'ятні місця, вшановуючи загиблих предків.

Як зазначав шведський історик Петер Енглунд: «Можливо, комусь може здатися дивним, що шведи приділяють стільки уваги такій події, як Полтавська битва, у якій Швеція отримала одну з найбільших поразок за історію своєї країни». Але будь-яка поразка змушує замислитися над її причинами. Швеція — це одна з небагатьох країн, яка зробила правильні висновки з минулого.

Культурні зв'язки музею історії Полтавської битви зі Швецією мають давню історію. Ще у 1895 році, коли вперше публічно була проголошена ідея створення музею на Шведській Могилі, її натхненник, Іван Францович Павловський, розпочав пошук експонатів для майбутньої музейної колекції. Щоб повноцінно розкрити зміст історії Полтавської битви, потрібно було представити всі сторони-учасниці цієї події. Посильну допомогу у формуванні шведської складової

надали шведські військовики, які відвідували поле баталії в кінці XIX — на початку XX століття. Знайомство з ними дало змогу Івану Павловському представити шведську складову в новому музеї.

Так, у Каталозі музею Полтавської битви на Шведській Могилі, складеному Павловським у 1910 році, у переліку зазначено: «Не можемо пропустити й офіцерів Шведської армії А.А.Тама і Спарре, співчуттю яких музей завдячує портретами шведських генералів, до цього часу не відомих у російських виданнях». Не виключено, що саме ці офіцери допомогли налагодити листування Івану Францовичу зі Шведським Королівським архівом у

Стокгольмі. У результаті колекція музею поповнилася картою пересування шведів до України.

У буремні 1917–1918 роки музей неодноразово грабували, в результаті чого збірка була частково втрачена. Для збереження залишків колекції Павловський передав частину речей до Центрального Пролетарського музею Полтавщини (нині — Полтавський краєзнавчий музей ім.В.Кричевського).

23 вересня 1950 року музей історії Полтавської битви вдруге відкриває двері для відвідувачів. Швеція знову долучилася до формування нової колекції. Починаючи з 1957 року фондова колекція поповнилася шведськими

книгами, картами та іншими предметами. Особливо цінним став подарунок від Управління справами Міністерства іноземних справ, яке в 1959 році передало до музею альбом карт і планів на 68 листах, що відображають події Північної війни і Полтавської битви.

Нова хвиля активної співпраці зі шведською стороною почалася з кінця 80-х років XX століття. У 1989 році історик Петер Енглунд подарував музею власну книгу «Полтава. Розповідь про загибель однієї армії», яка містить автограф автора.

У 1997 році Королівський Військовий архів Швеції через Посольство України у Швеції передав музею 95

карт Шведського Генштабу, які доповнюють карти, отримані ще у 1959 році.

З 1998 року розпочалася плідна співпраця з товариством військової історії Швеції (SMB), яка триває й донині. За цей час до колекції музею було подаровано чимало цінних предметів, які допомагають краще представити шведську складову в експозиції музею. Серед них унікальна колекція шведських монет, портрети та гравюри королів Карла X, Карла XI, Карла XII; представників найближчого оточення Карла XII; обмундирування шведського солдата часів Північної війни; модель 3-фунтової шведської гармати; зразки зброї, карти, копії документів та фотографій з альбому полтавського фотохудожника Йосипа Хмелевського, цифрова копія латиномовної версії «Правового укладу та Конституції відносно прав і вольностей Війська Запорізького» 1710 року, головним автором якого був гетьман України Пилип Орлик, та інші цікаві експонати.

Значний внесок у поповнення колекції шведською складовою зробила Міжнародна археологічна експедиція у складі представників України, Швеції, США, яка упродовж двох польових сезонів 2007–2008 років працювала на історичному полі. Серед переданих ними речей — кулі, картеч, уламки ядер, предмети побуту.

Тож завдяки плідній багаторічній співпраці зі Швецією сучасна експозиція музею історії Полтавської битви різнобічно презентує країни-учасниці Північної війни.

Артур АНДРЮЩЕНКО, Віта ГАРМАШ, Світлана ЯРЕМЕНКО, наукові співробітники відділу фондів та експозиції ДКЗ «Поле Полтавської битви»